

מעשה ברב כהנא דשקל בידקא בארעיה, אזל הדר גורא בארעא דלא דידיה, [מעשה ברב כהנא, ששטף מים עקר את גדרות שדהו, וטעה אף הוא, והציב את הגדרות בתוך שדה חבריו].

לכשנתבררה הטעות אתא רב כהנא ובעל מא-ב דינו לקמיה דרב יהודה.

אזיל השכן ואייתי תרי סהדי, [הלך השכן והביא שני עדים סותרים]:

חד אמר: תרתי אוצייתא עאל, [האחד אמר: שני שורות של קרקע (1) הסיג רב כהנא את גבולו].

וחד אמר: תלת אוצייתא עאל, [והשני אמר: שלש שורות הסיג].

אמר ליה רב יהודה לרב כהנא "זיל שלים תרתי מגו תלת, [צא והשב שתי שורות מתוך שלש שבהם מודים השנים]", ואף שבשלישית יש הכחשה.

שנים יש להאמינך! ? ודאי כרבי יהודה (10) ורבי ישמעאל ברבי יוסי (11) דאמרי: כל שהחזיק בפניו של בעל השדה – לאלתר הוא חזקה, ואין צורך בחזקת שלש שנים.

ברם לית הלכתא כוותיהו, [אין הלכה כמותם], ואפילו בפניו צריך חזקת שלש שנים, ולכן החזר את חלקת השדה לבעליה.

ואכתי אמר ליה רב ענן לרב נחמן "והא אית לי עדים דאחיל לי, דהרי אתא וסייע בגורא בהדאי [והרי עדים מעידים שמחל לי על חלקת הקרקע, שהרי סייע בעדי]", וכאילו אמר לי "לך חזק וקני!" (12)

אמר ליה רב נחמן לרב ענן: מחילה (13) בטעות היא שמחל לך שכניך, שהרי את גופך אי הוה ידעת מי הוה עבדת [אתה עצמך אילו היית יודע שטועה אתה במיקומם של הגדרות שנפלו], וכי היית מציב אותם בשדה שכניך! ? כי היכי דאת לא הוה ידעת, הוא נמי לא הוה ידע [כשם שאתה לא ידעת, אף הוא לא ידע] ומחילה בטעות היא. (14)

11. לקמן נט ב, ראה שם וברשב"ם שם.

12. כלומר, אף אם מצד חזקה איני נאמן לטעון שסיע בעדי, הרי יש לי עדים על כך.

13. יש מהראשונים שדחו את פירושו של הרשב"ם, שטענתו היא מכח "לך חזק וקני", משום שלשון "מחילה" לא משמע כן.

14. בפשוטו יש לעיין: למה מעיקרא כשבא עליו מטעם חזקה שיש עמה טענה, לא אמר לו ד"מחילה בטעות הוי".

1. כן פירש הרשב"ם; וה"נמוקי יוסף" פירש:

היה קונה המחזיק על ידי מה שעשה קנין בקרקע, ואף שטועה היה רב ענן וכסבור שהוא לו וקיימא לן [יבמות נב א] "העודר בנכסי הגר וכסבור שהן שלו, לא קנה", ביאר הרשב"א בשם הראב"ד דשאני הכא דאיכא דעת אחרת מקנה, וכן כתב רבינו יונה ולא הביא כן משמו של הראב"ד, וראה עוד מה שכתב הרשב"א עצמו בזה.

10. במשנה לעיל לח א, שהרי אמר, ששיעור שלש שנים הוא רק משום שפעמים שהמוכר אינו כאן אלא באספמיא, הא אם היה המוכר כאן אין צריך שלש שנים, ראה שם.

על כת אחת שהאחד סותר את השני: שהאחד אומר: מנה הלוהו, והאחד אומר: מאתים הלוהו:

שבית שמאי אומרים: נחלקה עדותן, אין כאן צירוף של שני עדים היות וזה מעיד על מנה וזה על מאתים.

ובית הלל אומרים: יש בכלל מאתים מנה, ונמצאו השנים מעידים על מנה, ואותו גובים, ואת המנה השני שמכחישים הם זה את זה, אין גובים.⁽³⁾

והוא הדין שבנידון דידן אליבא דבית הלל, מתחייב רב כהנא להשיב שתי שורות בה מודים שני העדים.

אמר ליה רב כהנא לרב יהודה "והא מייתינא לך איגרתא ממערבא, דאין הלכה כרבי שמעון בן אלעזר, [והרי בידי להביא איגרת מארץ ישראל, שאין הלכה כרבי שמעון בן אלעזר]"?

אמר ליה רב כהנא לרב יהודה "כמאן [כדעת מי פסקת לי את פסקך]", שלא לבטל את עדותם בשביל ההכחשה שבשלישית!?

אמר ליה רב יהודה לרב כהנא "כבית הלל אליבא דרבי שמעון בן אלעזר" — (2)

דתניא: אמר רבי שמעון בן אלעזר:

לא נחלקו בית שמאי ובית הלל, על שתי בתי עדים הסותרות זו את זו:

שהאחת מן הכתות אומרת: מנה הלוה ראובן את שמעון ביום בשעה ובמקום פלוני, והאחת אומרת: מאתים הלוהו באותו יום ובאותה שעה ובאותו מקום, שגובים מן הלוה מנה, משום שיש בכלל מאתים מנה, ונמצא שמודים הם במנה, ומכחישים זה את זה במנה שני בלבד; וממה נפשך יש כת אחת אמיתית המעידה על מנה.

על מה נחלקו בית שמאי ובית הלל:

שהו הוא גופא מחלוקת בית שמאי ובית הלל]. והנה לעיל לא א נחלקו רב נחמן ורבא בשתי כתי עדים המכחישות זו את זו בעדות חזקה [אם החזיק בה ראובן או שמעון], וכת אחת מהם מעידה ששל אבותיו של ראובן היא, אם מקבלים את עדותם; ומבואר שם בסוגיא, שלדעת רב חסדא הפוסל שתי כתי עדים המכחישות זו את זו לכל עדויות שבעולם, הרי פשיטא שאין לקבל את עדותם אפילו על האבות, כיון שהיתה בתוך כדי דיבור לעדות החזקה שהוכחשה, ומיהו נחלקו אליבא דרב הונא הסובר בשתי כתי עדים המכחישות זו את זו שכל כת כשירה לעדות אחרת, וסובר רב נחמן שהוא הדין שהם כשרים לעדות זו, ואילו לרבא הם פסולים משום שחשוב "אותה עדות", ראה

שתי שורות של גפנים.

2. שהלכה כמותו, רשב"ם.

3. כתב ב"קובץ שיעורים" אות קעג: טעם פלוגתייהו, דבית שמאי סוברים, דבמנה ומאתים לא עבידי אינשי דטעו, ועל כרחך חד מינייהו שקורי משקר, ואין כאן אלא עד אחד; ובית הלל סבירא להו, דעבידי אינשי דטעי בהכי, ואין כאן משקר; [יש לעיין: אם בזה נחלקו, אם כן מה ענין מחלוקת זו לתרתי ותלת אוצייתא, וכי טעות במנה ומאתים בהכרח שוה לטעות בתרתי ותלת אוצייתא! ? וראה "נמוקי יוסף" כאן שהקשה לפי בית הלל איך אפשר לקבל את עדותם והרי אחד מהם פסול, ותירץ שהם טועים, אך לא כתב

אתא ההוא גברא לקמיה דרבי חייא לשאול
בדינו:

אמר ליה רבי חייא: אי אית לך פהדי דדר בה
איהו דזבנת מיניה ואפילו חד יומא אוקימנא
לה בידך, ואי לא לא, [אם תביא עדים שגר
בה זה שמכרה לך, ואפילו יום אחד בלבד,
כי אז אעמיד את העלייה בידך; ואם לא –
לא], ומשום שדירת יום אחד מוכיחה קצת
שאכן קנאה זה שמכרה לו, ובאופן זה
טוענים אנו ללוקח שקנאה המוכר
מבעליה. (5)

אמר רב:

הוה יתינא קמיה דהביבי גיורש הייתי לפני
דודי רבי חייא [ואמרי ליה [ותמהתי לר]:

אמר ליה רב יהודה לרב כהנא "לכי תיתי
[לכשתביא את האיגרת, נדון שוב בדבר]",
אך בינתיים צא והשב שתי שורות כאשר
פסקתי. (4)

מעשה בההוא גברא דדר בקשתא בעליתא
ארבע שני, [מעשה באדם שגר בעלייה בעיר
קשתא ארבע שנים], אתא מארי דביתא,
אשכחיה ואמר ליה "מאי בעית בהאי
ביתא", [בא בעל העלייה מצאו ושאלהו
לפשר מעשיו בעלייתו]! ?

אמר ליה המחזיק בעלייה לבעל העליה
"מפלניא זבינתה דזבנה מינך, [מפלוגי
קניתינה – והרי שטר בידי – והוא אמר לי
שקנאה ממך]".

כשרים לכל עדות שבעולם], ואם כן מאיזה טעם
תתבטל המקצת שלא הוכחש בה! ? ולא יישב.

4. וכן הלכה כרב יהודה, שהרי נעשה מעשה
על פי דבריו, רשב"ם.

5. הנה הרשב"ם כתב: אפילו חד יומא: כדי
לאמת דבריך, ואוקמה בידך הואיל והחזקת שני
חזקה, ושוב לא תצטרך להביא עדים שלקחה
מבעליו אותו שמכרה לך, משום ד"טוענין
ליורש, וטוענין ללוקח", דהבא משום ירושה
ומשום מקח, אינו צריך טענה אלא ראייה שדר
בה המוכרה לו יום אחד – בעי; ובד"ה מיגו
דאי בעי אמר, כתב: אבל כי טעין: "מפלניא
זבנתה בחזקת דאמר לי שזבנה מינך, אבל איני
יודע אם לקחה ממך אם לאו", היינו חזקה
שאין עמה טענה הואיל ואפילו יום אחד לא
נראה דדר בה.

ובביאור שיטת הרשב"ם בטעם שצריך יום
אחד, ראה ב"קצות החושן" [קמו ט] שהביא

שם; ולפי זה הקשה ב"קובץ שיעורים" הנ"ל:
אפילו תימא דחד מינייהו משקר, הא סבירא ליה
לרב נחמן שעל מה שלא הוכחשה הכת לא
הכחשה, והכא נמי נהי דאיתכחוש במנה שניה
אבל במנה ראשונה לא איתכחוש! ?

והביא מ"שער המשפט" סימן לא, בדבעד
אחד ועד אחד המכחישין זה את זה מודה רב
נחמן לרבא דאחד מהן ודאי פסול והוי כמו עד
אחד מכת זו ועד אחד מכת זו שאין מצטרפים
לכולי עלמא.

וכתב על זב ה"קובץ שיעורים": עדיין לא
מתיישב, דהתם טעמא משום דאחד מהן כבר
נפסל מהכחשה ראשונה, אבל הכא באותה עדות
עצמה אפילו הוא משקר אכתי אינו פסול עד
לאחד כדי דיבור מהגדתו כמבואר בגמרא בבא
קמא עג א, ואין לפסול הגדתו במה שלא הוכחש
אלא מטעמא ד"עדות ששסטלה מקצתה", וזהו
רק לרבא, אבל רב נחמן הרי סבירא ליה דלא
אמרינן הכי אלא בבטלה מקצתה על ידי הזמה
ולא על ידי הכחשה [כיון שלרב הונא הרי הם

וכי אין אדם עשוי ליקח ולמכור בלילה [וכי אין אדם עשוי ליקח את העלייה בלילה

ולמוכרה באותה לילה לאחר]?! ואם כן למה צריך הוא להביא עדים שגר בה

בשם מהרי"ט [חושן משפט סימן כו] שכתב בטעם "חד יומא", שהוא משום דלא חשיב "לוקח" [כלומר, שהוא לקחה מן המוכר] אלא אם כן מברר שהיה דר בו אותו שמכרה לו יום אחד, שאם לא כן לאו "לוקח" הוא, ו[משום ד]לא ידע שום טענה לשעון, תלה עצמו באחרים, והוה ליה חזקה שאין עמה טענה, וכן פירש רשב"ם; ובסימן כז הוליד מזה חדשות וז"ל "ובר מדין, כיון דאיכא שטרא דזבנא לוי מיהודה סגי [שטר קניה של הלוקח מהמוכר] משום דבעי לאתויי ראייה דדר ביה המוכר חד יומא, ההיא כי היכא שנדע שהוא לוקח דלאו כל כמיניה שנטוען בערו, דאם לא כן מנא לן שהוא לוקח, דלמא גזלן הוא, ומתוך שאינו יכול להעזי פניו לומר "ממך לקחתי" אומר "לוקח אני" אבל כשהביא עדים שהיתה ביד הראשון שמכרה לו אפילו שעה אחת, רגלים לדבר שהוא לוקח, וכל שכן שאם הביא ראייה שמכרה לו אותו פלוני בפני עדים, בחזקת שהוא שלו, דהוא טפי מדר בו יום אחד וחד שעתא", [וראה מה שנתבאר בשיטת הרשב"ם בהערות שבמשנתנו בשם "בית הלוי", ובמה שנכתב עליו בהערה שם; וראה עוד בתוספות רי"ד כאן].

אך ב"קצות החושן", דחה את הבנת המהרי"ט בדברי הרשב"ם, וכתב להוכיח מהרשב"ם לעיל ל ב, שאפילו כשיש ללוקח שטר מכירה מן המוכר, מכל מקום צריך הוא ראייה שדר בה המוכר יום אחד; ופירש את דברי הרשב"ם: דאף על גב דידעינן שלקחו מהמוכר, מכל מקום "חזקה שאין עמה טענה" לאו כלום, ולא טענינן ללוקח עד דאייתי ראייה שדר בו המוכר יום אחד, דאז הוא קצת אומדנא שלקחה המוכר, דאף על גב דחזקה לא הוי בציר משלש, אומדנא מיהא הוית; וראה עוד

שם, שכן משמע מלשון הרשב"ם ודלא כמו שפירש המהרי"ט, ועל פי דרכו התבאר בפנים. וב"קהלות יעקב" [הנדמ"ח סימן כא] הקשה: דהרי משמע שכל שהדבר אפשר אף על פי שאין הוכחה לזה "טענינן", וראה בתוספות לקמן דף ע, דבטענה דלא שכיחא כלל אין טוענים, והיינו משום דמוכח לא כן, אבל אין צריך אומדנא כדי לטעון.

ולכן פירש שעיקר הטעם ב"חד יומא", הוא משום שכל זמן שלא נודע כלל שדר בה המוכר יום אחד איכא הוכחה שודאי לא קנאה מהמערער, דכיון שלא נודע שדר בה חד יומא אנו תופסים שלא דר בה כלום, כי זה דבר המתפרסם כשנכנס בעלים חדש לדור, וכיון שאין איש יודע מזה, מסתמא לא דר בה חד יומא, וכיון שלא דר בה חד יומא, הרי זה אומדנא והוכחה שלא קנאה מהמערער, שאין אדם עשוי לקנות ולמכור לאלתר.

וראה ב"נמוקי יוסף" בגמרא [כב א מדפי הרי"ף] ד"ה אי אית לך סהדי, שכתב: הא דבעינן ראייה שדר בו המוכר חד יומא, לאו משום דלא מהימנינן ליה כשטוען שלקחה [וזה הוא כפירוש המהרי"ט] דודאי נאמן הוא כיון שמחזיק שני חזקה ... אלא הכא היינו טעמא משום דאי לא מייתי סהדי מיחזי כשיקרא, אבל גבי המחזיק הוה אדרבה כיון שהחזיק מיחזי דלורח הוא ואין צורך לו ראייה אם לקחו וכן כתב הרמבן ז"ל.

אלא שמדברי ה"נמוקי יוסף" במשנה נראה טעם אחר, שכתב: והבא משום ירושה אין צריך טענה שאפילו אינו יודע לטעון ברי לומר "אבי קנה ממך", אלא שהביא ראייה שדר בו אביו, אף על פי שלא דר בו אלא יום אחד סגי, כיון שיורש זה החזיק בו לתשלום שלש

המוכרה לו יום אחד. (6)

הוסיף רב ואמר: וחזיתיה לדעתיה דרבי חייא [נראה לי בדעתו של רבי חייא], שאי

אמר ליה [המחזיק לבעל העלייה] "קמאי דידי זבנה מינך", מהימן, מיגו דאי בעי אמר ליה: "אנא זבנתה מינך", [אילו היה המחזיק

שנים והימים שדר בו האב יבואו במספר להשלים שלש שני חזקה וכדאיתא בגמרא, ואנו טענינן ליורש וטענינן לזוקח, לומר, שהמערער מכרו לאביו או לפלוני שמכר לזה; והוא על פי המבואר לקמן שמוכר ולוקח מצטרפים לחזקה, ואב ובנו מצטרפים לחזקה, וכשרד המוכר או האב בעלייה חד יומא, הרי התחילה החזקה אצל האב, ומהוה החזקה ראייה שכבר קנאה המוכר או האב; וכטעם הזה מתבאר מדברי שו"ת הרשב"א חלק ה סימן קלח שהביא ב"קובץ שיעורים" אות קעד.

וראה מה שיתבאר עוד בהמשך הסוגיא בהערות.

ב. הקשה רבינו יונה: נאמיננו שדר בה המוכר חד יומא במיגו שהיה אומר "מינך זבנתה", ולמה צריך הוא להביא עדים על כך! ? ותירץ: ונראה לי, כיון דכי נמי מהימנא ליה דדר ביה חד יומא מתורת מיגו, עדיין אין טענתו טענה שלימה, שהרי צריך שנטעון לו ונאמר דאי הות בידיה דמוכר הוה טעין מינך זבנתא, כל כי האי גוונא לא אמרינן מיגו להאמינו בטענה שצריכה עוד טענה אחרת.

וראה גם ב"נמוקי יוסף" בגמרא שכתב אחר שביאר הטעם הנ"ל בדין "דר ביה חד יומא" שהוא משום דאם לא כן מיחזי כשיקרא "ושמענין מהכא, מדבעיא סהדי ולא סגי אם אמר איהו "ידענא דדר ביה המוכר חד יומא" משום מיגו דאי בעי אמר "אנא זבנתה מינך" כדאמרינן גבי וחזיתיה לדעתיה דאי אמר "קמאי דידי זבנה מינך"; דלא אמרינן מגו אלא במילתא דבתר דמהימנינן ליה משום מיגו שוב ליכא ספיקא, אבל במילתא דאף כי נימא מיגו אכתי איכא לספוקי אם לקחה המוכר מזה המערער אם

לא, לא אמרינן מיגו, דלא מפיו אנו חיינן שנאמין כל כך לדבריו משום מיגו, עד שנצטרך לברר ספק אחר מדעתנו לקיים דבריו ולמטען שהמוכר לקחה מן המערער, וכן כתבו המפרשים ז"ל. [וראה בהגהות על רבינו יונה שהביא בשם הגר"ד, לבאר את סברת רבינו יונה על פי הטעם שדין "דר ביה חד יומא" הוא משום שהחזקה מתחלת אצל המוכר, וכמבואר לעיל בשם ה"נמוקי יוסף" במשנה; ואולם הרי ה"נמוקי יוסף" כתב אף הוא כן אף שמפרש בגמרא טעם אחר, ויש מן האחרונים שביארו גם את דברי רשב"ם שהקשו עליו התוספות לעיל ל א שיהיה נאמן במיגו לומר "קמי דידי דר ביה חד יומא" שהוא משום סברת רבינו יונה, ולפי מה שנתבאר אי אפשר לפרש כן, היות והרשב"ם הרי אינו סובר כה"נמוקי יוסף" במשנה בביאור דין "חד יומא", וכמבואר לעיל].

והוסיף רבינו יונה: ורבי יצחק זצ"ל [ראה תוספות לעיל ל א] פירש, דודאי אי הוה טעין מעיקרא מפלניא זבנתא דדר ביה קמאי דידי חד יומא, ודאי הוה מהימן במיגו, והא דאצריכיה רבי חייא לאתויי סהדי, לפי שלא טען מתחילה דדר ביה חד יומא, ואפילו אם יטעון אחר כך אינו נאמן, דתו ליכא מיגו, דאין בידו לטעון עוד "מינך זבנתה" כיון דטען "מפלניא זבנתיה", ולא אמרינן כיון דהוה מהימן מתחילה אי הוה טעין "קמאי דידי דר ביה חד יומא" מגו דאי בעי אמר "מינך זבנתיה", לאחר מכאן נמי נאמן וכו'; והיינו דהוי מגו למפרע וכמבואר בתוספות לעיל ל א.

6. נתבאר על פי הרשב"ם; וכתב ב"קהלות יעקב" [הנדמ"ח סימן כא] להוכיח מכאן שטעם

רבי חייא] שאין טוענים ללוקח שהמוכרה לו קנאה מן המערער, אלא אם דר בה המוכר יום אחד! והראיה, מדקתני במשנתנו: "הבא משום ירושה אינו צריך טענה", ומשמע מדלא קתני "הבא משום ירושה אינו צריך כלום", שטענה – "אבי קנאה ממך" –

טוען בפני קנה ממך את העלייה, כי אז היה נאמן המחזיק, במיגו שהיה טוען אני עצמי קניתי ממך].⁽⁷⁾

אמר רבא:

כוותיה דרבי חייא מסתברא [מסתברא כדברי

מועלת שלא להאמינו במיגו, ושוב דחה, שאין הדבר כן ומאמינים אותו במיגו, ואם כן אדרבה משמע דסברת "חד יומא" אינה מטעם שאמר ה"קהלות יעקב", שהרי אף לפי מה שנקט רב כסברא זו, מכל מקום לא הוקשה לו על עצם דין "חד יומא", וגם, לבסוף נחה דעתו אחר שהבין דבאמת נאמן הוא במיגו, ומשום סברא זו, ומכל מקום הצריך רבי חייא עדים ל"חד יומא".

7. הנה לשון הרשב"ם הוא: מיגו דאי בעי אמר כו': הילכך כיון דטעין נמי טענה מעלייתא אני יודע שממך לקחה מהימן, דהשתא הוה ליה חזקה שיש עמה טענה, אבל י טעין מפלניא זבנתה בחזקת דאמר לי דזבנה מינך אבל איני יודע אם לקחה ממך אם לאו היינו חזקה שאין עמה טענה, הואיל ואפילו יום אחד לא דר בה.

ופשטות לשונו משמע לכאורה, שכשטוען "קמי דידי זבנה מינך" אין זה נאמנות משום מיגו, אלא שטענה זו בעצמה טענה היא, וראה בזה ב"קצות החושן" סימן קמו סק"ט שנקט בדעת הרשב"ם שאין צריך מיגו, ראה שם, וראה ב"נתיבות המשפט" שם שחלק עליו וסובר שצריך לדין מיגו, וראה עוד ברבינו עקיבא איגר כאן, וראה תוספות לעיל ל א דמוכח שהוא מטעם מיגו, וראה גם ברבינו יונה וב"נמוקי יוסף" שהובאו בהערות לעיל, דמשמע שהוא מטעם מיגו, וראה גם בהערות על הרשב"ם לעיל ל ב.

וב"קהלות יעקב" [הנדמ"ח סימן כא, הנ"ל],

הדין ד"יום אחד", הוא משום שאם אין עדים על דירת יום אחד, מוכח מזה שלא דר בו יום אחד, וממילא מוכרח שלא היתה של המוכר, כי לפי פירוש זה ניחא קושיית הגמרא: מה ראה היא ממה שאינו מביא עדים על דירת יום אחד שהמוכר לא היה בעל השדה, והרי יתכן שקנה ומכר באותו לילה ולא ידעו אנשים בקנייתו; אבל לשאר הפירושים שנאמרו לעיל צריך ביאור קושיית הגמרא.

ואולם הנה רבינו יונה הקשה על מה שאמר רב: וחזיתיה לדעתיה דאי אמר ליה "קמאי דידי זבנה מינך" מהימן, מיגו דאי בעי אמר ליה אנא זבנתה מינך: מה ענין זה אצל השאלה ששאל "וכי אין אדם עשוי"?!

ופירש: סלקא דעתיה דרב, שאפילו טען "קמי דידי זבנה מינך" לא מהימניה רבי חייא, שהרי כשטען "מפלניא זבנתה דזבנה מינך" יש לשמוע בכלל זה הלשון, שהוא היה יודע דזבנה מינה, ועל זה הקשה למה איננו נאמן בתורת מיגו, אי משום דהוי כמיגו במקום עדים, דאם איתא דזבנה הוא דקמיה לא אפשר דלא חזי אינשי דדר בו חד יומא והיו עדים נמצאים על כך, אי משום הכי לא הורע כחו של זה, שהרי עשוי ליקח ולמכור בלילה; ואחר כך הבין מדברי רב, דאי הוה טעין "קמי דידי זבנה מינך" היה נאמן.

ולפי פירוש זה אין הכרח כה"קהלות יעקב" שאם כי כוונת הגמרא לסברת ה"קהלות יעקב" מכל מקום לא נתכוין רב לפקפק על דין "חד יומא" אלא שהיה חושב מתחילה שסברא זו

בירר הלוקח טרם קנותו את העלייה, שאכן המוכרה לו קנאה מן המערער.⁽⁹⁾

איבעיא להו בני הישיבה:

אם לא דר בו המוכר או המוריש יום אחד, אך נראה הוא בו כשהוא מסייר בו כדי לקנותו, מאי, האם זה מועיל במקום ראייה שדר בו יום אחד?⁽¹⁰⁾

אמר אביי: היא היא!

רבא אמר:

אין די בכך, כי עביד איניש דסייר ארעא ולא זבין, [עשוי אדם לסייר בקרקע לבוחנה אם לקנותה, ולבסוף אינו קונה אותה].

מחדשת הגמרא הלכה: שלשה לקוחות מצטרפין לחזקה!

הוא דלא בעי [אין צריך לטעון המחזיק], הא ראייה בעדים שיאמרו "אביו דר בה יום אחד" בעי המחזיק.⁽⁸⁾

וכשם שאין טוענים ליורש אלא כשדר בה האב יום אחד, כך אין טוענים ללוקח אלא אם דר בה המוכרה לו יום אחד.

תמהה הגמרא על ראייתו של רבא:

א. ודלמא לא ראייה בעי ולא טענה בעי [שמא אין צריך היורש לא ראייה ולא טענה]?!?

ב. ואיבעית אימא לדחות את ראייתו של רבא: לא אמרו שצריך ראיית יום אחד אלא ביורש, אבל שאני לוקח — שאפשר לומר שהוא אין צריך ראיית יום אחד — ומשום דסברא היא: לא שדי הלוקח זוזי בכדי [אין הלוקח זורק את מעותיו לחינם], ובודאי

ראה שם.

8. יש לעיין, לפי מה שכתב המהרי"ט הובא בהערה לעיל, שטעם "חד יומא" הוא כדי שייחשב "לוקח", ומטעם זה אם יש ללוקח שטר מהמוכר כי אז אין צריך שידור בו חד יומא, אם כן גבי יורש שבלי ספק יורש הוא של אביו, למה צריך שידור בו חד יומא?! ואפשר, שצריך ראייה שהוא יורש על שדה זו, ועל ידי שדר בה חד יומא מיקרי "יורש".

9. העירו האחרונים, דלפי סברת מהרי"ט — הובא בהערות לעיל — בטעם "חד יומא" שהוא משום הוכחה שהוא לוקח, אם כן לכאורה אין מובן מה מועיל סברא זו!?

10. מכאן משמע בגדר חד יומא שהוא כדברי

כתב לבאר את הטעם שהוצרכו למיגו, אף שבפשוטו הוי חזקה שיש עמה טענה, דהוא משום דבאמת עיקר הנאמנות היא משום הטענה, אלא שכוננת רב היא לומר דבכי האי גוונא שטוען "קמי דידי זבנה מינך" אין צריך חד יומא, ואף שכשאין עדות על חד יומא הרי יש הוכחה כנגד טענתו, לזה מועיל המיגו. [ולפי זה מבואר המשך דברי הגמרא "וחזיתיה לדעתיה" שהקשה רבינו יונה מה ענין זה למה שהקשה רב "וכי אין אדם עשוי לקנות ולמכור בלילה"; ואולם רבינו יונה פירש לא כן אף שגם מדבריו משמע שהוא מטעם מיגו, ואדרכה מוכח מדבריו של רבינו יונה שמיגו אין מועיל לסלק את הריעותא, ועיין בזה].

וב"חידושי רבי שמעון" כתב טעם אחר, שהוא משום שאין החזקה ראייה אלא לקנייתו של המחזיק, אבל אינה ראייה לקניית המוכר,

היה לנו לגבות מנכסים שביד לקוחות משום "פסידא דלקוחות", שלא ידעו כי המוכר שלהם הוא בעל חוב.

הרי מוכרח שאף מכירה בעדים ובלא שטר יש לה קול, ואם כן ידע המערער ששלשת הלקוחות ישבו בשדה מכח מכירה שמכר האחד לשני, והיה לו למחות!?

ומשנינן: לעולם מכירה בעדים אין לה קול, אלא שמכל מקום סובר רב שאין לחוש לפסידא דלקוחות, משום דהתם — גבי מוכר שדהו בעדים — לקוחות

אינהו אפסידו אנפשייהו [הלקוחות הפסידו מב-א בעצמם], כלומר, אילו היו הלקוחות חוקרים בדבר היו הם יודעים שהמוכר בעל חוב הוא, והיות ולא ביררו — הפסידו; אבל גבי שלשה לקוחות, לא עלתה על דעתו של המערער לבדוק שמא מכירה יש כאן, כי אדרבה סבר ודאי חוששים הם מחזקת שלש שנים של אדם אחד.

שבה הגמרא ומקשה על דברי רב שאמר: המוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים:

ומי אמר רב הכי [היתכן שאמר רב כן]!?

והתנן: המלוה את חבירו בשטר שיש לו קול, הרי זה גובה מנכסים משועבדים⁽¹⁾, אבל המלוה את חבירו על ידי עדים גובה

כלומר, אם טען ראובן שקנה את השדה מבעליה והחזיק בה שנה אחת בלי מחאה, והלך ומכרה לשמעון והחזיק בה אף הוא שנה, והלך שמעון ומכרה ללוי והחזיק בה אף הוא שנה, מצטרפים שלשת השנים שהחזיקו כולם מכח טענתו של ראובן, לחזק את טענת ראובן שקנה את השדה מבעל השדה.

אמר רב:

ובלבד שתהיה המכירה לכולם — ראובן לשמעון, ושמעון ללוי⁽¹¹⁾ — בשטר, שאם מכר ראובן או שמעון שלא בשטר, אלא על ידי קנין אחר, כי אז אין למכירה קול, ויכול המערער לטעון "לא ידעתי שקנה שמעון או לוי את השדה, אלא שיראים אתם להחזיק את השדה שלש שנים ביד אחד, כי אינה שלכם, ולכך לא מחיתי".

ומקשינן: **למימרא דסבר רב: שטר אית ליה קלא, ועדים לית להו קלא**, [האמנם כן הוא, שרב סובר: מכירה בשטר יש לה קול, ואילו מכירה בעדים אין לה קול]!?

והאמר רב גופיה: המוכר שדהו באחריות בפני עדים, הרי הלוקח גובה את אחריותו מנכסים משועבדים [מנכסים שנמכרו ללוקח אחר, אחר זמן המכירה]; הרי בהכרח שיש קול למכירה בפני עדים, ובקל יכלו הלקוחות להיזהר שללא לקנות קרקע מאדם שיש עליו חוב שכל שהוא, שאם לא כן לא

ראשון שלקח מן המערער מה לנו ולשטרו, [דאם יש לו שטר, פשיטא דאין יכול לערער].

1. כתב הרשב"ם שהוא גובה מנכסים משועבדים משום ש"אחריות טעות סופר היא", וצריך ביאור

הרשב"ם, ולא כדמשמע מן ה"נמוקי יוסף" במשנה שהובא בהערה לעיל.

11. נתבאר על פי הרשב"ם שכתב "וכולן בשטר: אשני לקוחות אחרונים קאי, אבל לוקח